

Príspevok člena Klubu 89 JUDr. M. Galandu k pripomenutiu si 30. výročia Ustanovujúcej schôdze SNR

Pred 30 rokmi sa na Slovensku, vtedy ešte ako jednej z republík Českej a Slovenskej federácie konali voľby do slovenského parlamentu - Slovenskej národnej rady (SNR) a do Federálneho zhromaždenia ČSFR.

Voľby sa konali v dňoch 8. a 9. júna 1990. O hlasy voličov sa uchádzalo celkovo 23 strán a hnutí, mimochodom presne toľko ako v roku 1920. Voľby v roku 1990 sa počtom strán diametrálne líšili od volieb za socializmu, keď okrem KSCĽ kandidovali v oboch republikách len tri „ministrany“ Národného frontu. Do voličských zoznamov na Slovensku bolo zapísaných 3 622 000 voličov, hlasy odovzdalo vyše 3 455 000 voličov (95,39 %), z toho platných bolo 3 377 726 hlasov. Zmenou bolo aj to, že Slovenská republika bola rozdelená na 4 volebné kraje – Východoslovenský, Stredoslovenský, Západoslovenský a Bratislava – a v pomernom volebnom systéme sa o hlasy voličov uchádzali politické subjekty resp. ich volebné koalície.

Zo 16 kandidujúcich subjektov, ktoré kandidovali do SNR, splnilo podmienky zaručujúce vstup do parlamentu 7 politických subjektov (volebné kvórum pre tieto voľby predstavovalo 3 %).

Prehľad volebných výsledkov je uvedený v nasledovnej tabuľke:

Voľby 1990 - 8. a 9. júna, 2-ročné volebné obdobie 1990-92

Strana	Hlasy	Mandáty (150)
Verejnosť proti násiliu	29,3 %	48
Kresťanskodemokratické hnutie	19,2 %	31
Slovenská národná strana	13,9 %	22
Komunistická strana Slovenska	13,3 %	22
Spolužitie/MKDH	8,2 %	14
Demokratická strana	4,4 %	7
Strana zelených	3,4 %	6

Čo sa týka národnostného zloženia, 124 poslancov, t. j. 82, 6 % bolo slovenskej národnosti, 23 poslancov, t. j. 15, 4 % maďarskej národnosti a jeden poslanec, t. j. 0, 7 % národnosti ukrajinskej.

V novoustanovenom parlamente bolo 18 žien - 12 %. 17 poslancov bolo vo veku do 35 rokov, 121 poslancov vo veku od 35 do 60 rokov a 12 poslancov malo viac ako 60 rokov.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady podľa § 6 ods. 2 zákona SNR č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady zvolalo ustanovujúcu /1. / schôdzu Slovenskej národnej rady v IX. volebnom období na **utorok 26. júna 1990 o 10. 00 hodine.**

Schôdza sa konala v Bratislave, v zasadacej sieni Slovenskej národnej rady na Októbrovom námestí č. 12 (dnešné Župné námestie) a zvolával ju vtedajší predseda Rudolf Schuster, ktorý v reakcii na Nežnú revolúciu a Generálny štrajk vystriedal na obdobie do riadnych volieb predchádzajúceho normalizačného predstaviteľa komunistickej strany Viliama Šalgoviča.

Najdôležitejšími bodmi ustanovujúcej schôdze boli zloženie sľubu poslancov Slovenskej národnej rady, **voľba nového predsedu Slovenskej národnej rady**, podpredsedov SNR, predsedov výborov SNR a ďalších členov Predsedníctva SNR.

Za predsedu SNR bol navrhnutý a následne aj zvolený poslanec F. Mikloško (VPN).

Zo stenozaznamu zo schôdze sa dozvieme, že na voľbu predsedu Slovenskej národnej rady bolo poslancom vydaných 147 hlasovacích lístkov. Po sčítaní hlasov overovatelia zistili, že pre voľbu predsedu Slovenskej národnej rady bolo odovzdaných 145 platných hlasovacích lístkov. Jeden hlasovací lístok bol neplatný. Za kandidáta na funkciu predsedu Slovenskej národnej rady Františka Miklošku hlasovalo 138 poslancov, proti návrhu hlasovalo 7 poslancov. Ďalší bod bol návrh na voľbu predsedníctva t.j. podpredsedov a členov predsedníctva. V súlade s dohodami klubov sa predsedníctvo skladalo z prvého podpredsedu, 4 podpredsedov a 4 členov predsedníctva. Zároveň bolo odsúhlasené, že sa vytvorí 11 výborov SNR a predsedovia sa stanú tiež členmi predsedníctva. Do vyššie uvedených funkcií boli zvolení :

1. podpredseda SNR I.Čarnogurský (KDH)

podpredsedovia : O.Keltošová (DS), J. Klepáč (KDH),L. Nagy (MNI) a M. Zemko (VPN)

členovia predsedníctva : M.Andel (SNS), M.Ftáčnik (KSS), M.Kusý (VPN) a R.Szabó (ESW-MKDH)

Výbor SNR :

Mandátový a imunitný

Ústavoprávny

Národohospodársky a rozpočtový

Pre služby a obchod

Pre štátnu správu a samo- správu

Národnosti,..ľudské práva

Branno-bezpečnostný

Životné prostredie a ochrana prírody

Sociálnu politiku a zdravotníctvo

Vzdelanie,veda,a šport

Zahraničný

Zároveň boli zvolení overovatelia a to :

G. Agárdy (ESW MKDH),V Balážik (SNS),I. Brndiar (DS),A. Hajduk(KDH),J. Paučo(VPN) a J.

Pokorný (SZ) .

Predseda výboru:

K.Kondášová (KDH)

M.Sečanský (VPN)

I.Ľupták(VPN)

R.Žingor(VPN)

V.Sládek(VPN)

I.Brndiar (DS)

F.Javorský (KDH)

M.Huba (SZ)

P.Tatár (VPN)

A.Hykisch (KDH)

V.Kmet' (KDH)

Utvorením vládnych koalícií a sformovaním parlamentných štruktúr sa otvoril priestor na realizáciu politických programov.

Sídlom „moci“ sa týmto okamihom stala SNR a jej poslanci. Rozhodnutia sa už nerobili v budove na Hlbokej, kde bola centrála ÚV KSS, ale v sídle slovenského parlamentu, pod dohľadom verejnosti, často aj v priamom prenose.

Aj slovenská vláda – a to tak pod vedením V. Mečiara či J. Čarnogurského – to akceptovala a na každom rokovaní SNR museli ministri počítat' s možnosťou ich odvolania.

Bolo to prvé obdobie v našich dejinách, kedy poslanci vykonávali svoj mandát slobodne a podľa najlepšieho vedomia a svedomia. Volebné obdobie poslancov zvolených v roku 1990 trvalo len 2 roky. Napriek tejto krátkej dobe sa na Slovensku položili základy demokratického spravovania vecí verejných. Nemali by sme preto zabúdať na ľudí, ktorí pred 30 rokmi prispeli svojou činnosťou k týmto zmenám. . S výnimkou niektorých poslancov zvolených za komunistickú stranu a niekoľko ďalších, ktorí mali politické skúsenosti z doby ešte pred rokom 1968 tvorili väčšinu poslancov “politickí amatéri”. Zákonodarcami sa stali bez politickej prípravy, ale aj napriek tomu dokázali prijímať potrebné rozhodnutia a schváliať zákony, ktoré umožnili pokojný – aj keď nie bezbolestný – prechod od autoritárskeho režimu k zastupiteľskej demokracii a od direktívne riadeného hospodárstva k

konkurenčnej a trhovej ekonomike.

SNR v rokoch 1990 -92 bola prvá, ktorá už nezasadala len 2x ročne t.j. na jarnom a jesennom rokovaní, ale pracovala neustále. Uvedené dva roky boli poslanci takmer permanentne v Bratislave, buď na rokovaní vo výborov alebo sa zúčastňovali na zasadnutiach SNR. Napriek tomu, že aj vtedy existovala vládna koalícia a opozícia, v prípade, že sa jednalo o dobrý návrh, dokázala za tento hlasovať väčšina prítomných bez ohľadu na príslušnosť k politickej strane.

Zo 150 žien a mužov, ktorí v roku 1990 dostali dôveru zastupovať svojich spoluobčanov už žiaľ viacerí nie sú medzi nami. A z tých, ktorí tu sú nie je ani jeden z nich poslancom súčasnej NR SR a nezastáva ani inú vysokú ústavnú funkciu. Aj napriek tomu by si určite títo “poslaneckí dvojročiaci” zaslúžili pri príležitosti 30. výročia prvých slobodných volieb od svojich nástupcov aspoň krátku, dôstojnú spomienku. A možno by aj dnes vedeli v zložitých situáciách poradiť politikom pri hľadaní vhodných konsekválnych riešení.

Milan Galanda
Poslanec SNR 1990-92